

Luku 13

Suomi osana suurvaltaa

Oppikirjan sivut 103-110

Tehtävä 1. Määrittele

a) kenraalikuvernööri

- **1600-l ison** (lääniä tai maakuntaa laajemman) **hallinnollisen alueen ylin virkamies**

b) puhdasoppisuus.

- **1600-l luterilainen kirkko pyrki yhdenmukaistamaan väestöä uskonnollisesti ja moraalisesti**

Pietari Brahe (Raahe)

”Minä olin maahan ja minuun hyvin tyytyväinen”.

Pietari Brahe

Suomen kenraalikuvernööri 1637-1640 ja 1648-1654

1. Verotus

- Verokamari, läänien jakaminen

2. Oikeuslaitos

- Turun hovioikeuden tukeminen

3. Postilaitos

- Postitalonpojat ja postilinjat
- Tieverkon parannus

4. Majatalolaitos ja tiet

5. Kaupungit

6. Turun yliopisto 1640

- Virkamiesten kouluttaminen

7. Koulut

- Lukio Viipuriin, lisää alemman tason kouluja

Tehtävä 3. Mikä oli mielestäsi pahin Suomeen kohdistunut rasitus suurvalta-aikana? Perustelee.

- **Sotaan joutuminen**

- saattoi viedä hengen
- se oli ahdistavaa sekä miehelle että hänen perheelleen
- talojen veronmaksukyky heikkeni
- maaseudun työvoimapula paheni
- talot saattoivat jäädä ilman miespuolista työvoimaa

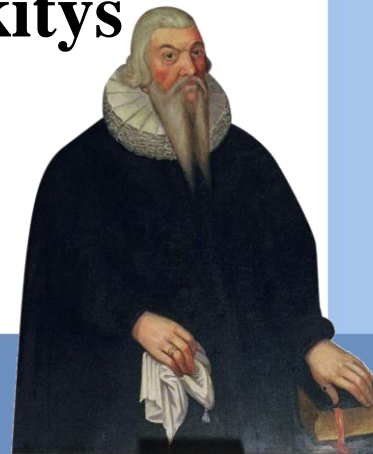
- **Verot**

- **Infrastruktuurin puute,
velvollisuus osallistua tekemiseen**

- **Tiedon puute**

Puhdasoppisuuden kulttuurinen merkitys

- **Luterilaisesta kirkosta tuli valtionkirkko**, eikä muita kirkkokuntia tai uskontoja sallittu.
- Kirkolla oli kiistaton **moraalinen johtoasema** – uskonnolliseen elämään oli jokaisen pakko osallistua.
- **Suomen kielestä tuli kirjakieli.**
- **Lukutaito koheni.**
- **Kulttuuriset siteet protestanttiseen P-Eurooppaan** olivat tärkeämpiä kuin yhteydet katoliseen etelään.
- **Luterilaisella etiikalla** on edelleen suuri merkitys nykypäivän ajattelussa.

Tehtävä 4. Miten puhdasoppisuus vaikutti suomalaisten elämään?

- **Lukutaitoa pyrittiin lisäämään kansan keskuudessa, koska sen ja kristinopin hallintaa pidettiin tärkeänä ehtona esimerkiksi ehtoolliselle ja avioliittoon pääsulle.**
- **Laiskat oppijat laitettiin jalkapuuuhun häpeämään julkisesti.**
- **Kirkossa käymisestä tehtiin pakollista.**
- **Uusia seurakuntia perustettiin ja jokaiseen oli saatava uusi kirkko, yleensä puukirkko.**
- **Kirkkojen rakentaminen rasitti kansaa taloudellisesti aikana, jolloin muutenkin toistuvat kadot aiheuttivat jatkuvaa köyhtymistä.**

SUURVALTAKASVUN SEURAUKSET:

1. **Suomen merkitys valtakunnassa väheni**
2. **Väestötappiot**
3. **Taloudelliset rasitukset, verotus kiristyi**
4. **Aatelin mahtiasema**
5. **Hallinnon tehostuminen ja kansalaisten valvonta**
6. **Suomi ”ruotsalaistettiin” suurvaltakulttuuri**

Keskitetty hallinto ja laajeneva suurvalta vaativat palvelukseensa yhä enemmän virkamiehiä. Tästä syystä koulutuksen tarve lisääntyi.

- **Oppineiden kieli oli latina, virkamiesten ruotsi.**
- **Suomen kieltä suullisesti kirkossa, käräjillä ja paikallishallinnossa.**
- **Suomeksi hengellistä kirjallisuutta.**

Tehtävä 5. Arvioi Turun akatemian merkitystä suomalaiselle koulutukselle ja kulttuurille.

- 1. Korkeakoulutusta Suomessa!**
 - Ennen lähdettävä jatko-opintoihin ulkomaille.
- 2. Opiskelijoiden lukumäärä kasvoi.**
- 3. Kirkonmiesten ja virkamiesten koulutus.**
 - Kovin merkittävää tiedettä ei akatemiassa 1600-l aikana saatu aikaiseksi, mutta 1700-l tieteen taso nousi.

Koulutuksen kehittäminen

- **Turun akatemia avattiin 1640. Yliopiston tehtävänä oli virkamiesten kouluttaminen.**
- **Turun akatemia oli 1600-luvulla tieteellisesti jäljessä Euroopan huippuyliopistoista.**
- **Kuningatar Kristiinan koulujärjestys 1649: pedagogiot, triviaalikoulut ja lukio.**
- **Kouluissa ei opiskeltu suomen kielellä vaan ruotsiksi ja latinaksi.**
- **Naiset jäivät julkisen koulutuksen ulkopuolelle.**

